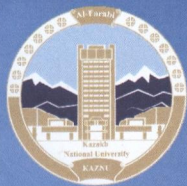

ӘЛ-ФАРАБИ атындағы ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени АЛЬ-ФАРАБИ

АУДАРМАТАНУ ЖӘНЕ КОМПАРАТИВИСТИКАНЫ
ОҚЫТУ МЕН ЗЕРТТЕУДІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ
оқу-әдістемелік мақалалар жинағы

Сборник учебно-методических статей
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ОБУЧЕНИЯ И ИЗУЧЕНИЯ
ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЯ И КОМПАРАТИВИСТИКИ

Materials of scientific and methodological articles
TOPICAL ISSUES OF TEACHING AND LEARNING
TRANSLATION AND COMPARATIVE STUDIES

Алматы, 2017

УДК 80
ББК 83.3
А 11

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті жанындағы шетел филологиясы және аударма ісі кафедрасы баспаға ұсынған.

Редакциялық алқа:

Дәдебаев Ж., Есембеков Т., Тарақ Ә., Қарағойшиева Д., Қазыбек Г.Қ., Мұсалы Л.

Құрастырған:

филология ғылымдарының магистрі Әзімбаева И.Қ.

А 11 Аударматану және компаративистиканы оқыту мен зерттеудің өзекті мәселелері. Оқу-әдістемелік мақалалар жинағы. – Алматы, 2017. – 204 бет.

ISBN 978-9965-509-34-6

Жинақ 2017 жылы 5 сәуірде ҚазҰУ-дың шетел филологиясы және аударма ісі кафедрасында "Қазақстандық аударматанудың заманауи мәселелері: зияткерлік әлеуеті және даму болашағы" атты ғылыми жоба аясында өткен «Аударматану және компаративистиканы оқыту мен зерттеудің өзекті мәселелері» атты халықаралық ғылыми және оқу-әдістемелік конференция материалдары негізінде дайындалды. Аударматану әдістемесі, әдеби байланыстар, көркем аударманы талдау мен бағалаудың өзекті мәселелеріне назар аударылады.

Аударматану әдістемесі мәселелерімен айналысатын мамандарға, докторанттар, магистранттар мен студенттерге арналады.

УДК 80
ББК 83.3

ISBN 978-9965-509-34-6

Сәл-Фараби атындағы ҚазҰУ, 2017

coaching in elementary level group because It was easier to communicate in English than at the level of beginner. By the end of the cycle students increased the language speaking skills. I mean they passed the language barrier, because this method based on motivating and developing students abilities. Also can encourage their personal growing and ways of adaptation in modern lifestyle.

Before you start to work with students, you should understand and try to prevent the problems which they can be faced during the implementation. As I mentioned before, there are 3 main types of this method. And each type can play important role in teaching foreign language, especially in the initial stages. As for me, I've chosen the **Consulting and coaching training**. Because, the role of the teacher not only giving the directions, also helping them in the initial stage.

Conclusion

I think that the number of tools which can use the teacher in his classes is becoming wider. In this case this method, I mean coaching has great opportunity in educational process. Just imagine how many student can be motivated and encouraged every cycle? Sure there will be problems, but in fact, they can be solved If to take the right teaching decision.

After my study, I've decided to develop this method, looking for another new ways of coaching.

References:

1. Renton, Jane (2009). *Coaching and Mentoring: What They Are and How to Make the Most of Them*. New York: Bloomberg Press. ISBN 9781576603307.
2. Chakravarthy, Pradeep (20 December 2011). "The Difference Between Coaching And Mentoring". *Forbes*. Retrieved 4 July 2015.
3. coach, *Online Etymology Dictionary*, retrieved 4 July 2015.
4. Passmore, Jonathan (2010). *Excellence in Coaching: The Industry Guide*. KoganPage. ISBN 9780749456672.
5. Cox, Elaine (2013). *Coaching Understood: a Pragmatic Inquiry into the Coaching Process*, Los Angeles; London: Sage, ISBN 9780857028259.
6. Cox, Elaine; Bachkirova, Tatiana; Clutterbuck, David, eds. (2014) [2010], *The Complete Handbook of Coaching* (2nd ed.), Los Angeles; London: Sage, ISBN 9781446276150
7. Hamilton, Jeff (6 January 2011). "26 Benefits of Adult ADHD Coaching". *Psychology Today*. Retrieved 4 July 2015.
8. Knouse, Laura E.; Bagwell, Catherine L.; Barkley, Russell A.; Murphy, Kevin R. (May 2005). "Accuracy of Self-Evaluation in Adults with ADHD: Evidence from a Driving Study". *Journal of Attention Disorders* 8 (4): 221–234. doi:10.1177/1087054705280159. PMID 16110052.

АУДАРМАШЫНЫҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ӘДІСТЕМЕЛІК НЕГІЗДЕРІ

Әзімбаева И.Қ., Мақатаева Ш.М.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы қ., Қазақстан
Шетел кафедрасы филологиясы және аударма ісі кафедрасының аға оқытушылары

Мәдениетаралық қарым-қатыныстың ортақ қазынасы болып саналатын «аударма» - адам баласының барлық тәжірибелерінен «еркін» өтіп, «киын» сапардан кейін көрген үлкен бір мұхиты тәріздес. Аудармашылар болса осы мұхиттың жағалауындағы күзетшілер. Мұхит суының тазалығына әрі тұнығына жауапты жандар. Жан-жақтан құятын барлық өзендердің ағысын да қадағалау олардың мойнында. Г.Гачечиладзе аудармашы қызметі туралы мындай пікірде: «... шығармашылық үдеріс кезінде аудармашы өзінің интуициясы, интеллектісі мен тәжірибесіне сүйенуі керек. Тәжірибе де теориялық білімді қажет етеді. Тарихқа үңілетін болсақ, көркем аударма екі негізгі принцип негізінде жүзеге асырылады:

сөзбе сөз дәл аударма бірақ көркемдігі қанық емес аударма және көркемдігі толық жеткізілген бірақ түпнұсқадан алыс еркін аударма» [1, 76]. Осы мақсатпен аудармашының жасаған өзгерістері шындыққа жанаспады деп сыналуды мүмкін. Түпнұсқа мәтіннен ажырамау үшін ондағы сөздердің орнына балама сөздермен алмастырып жасалатын аударма үнемі түпнұсқаға сәйкесе бермеуі де мүмкін. Өйткені аудармадан күтілген мақсат жасалған өнімнің қолданбалы болуы. Аударманың қолданбалы болуы түпнұсқа мәтіннің түпнұсқа мәтінде тудырған әсерін аударма мәтнінде мақсатты түрде жеткезе алуы саналады.

Көркем туындыларды қазіргі уақыт оқырмандарына ұсыну үшін шығармалардың аударылуына айрықша ықылас керек. Негізінен стильдік, тілдік көркемдігі сақталуы тиіс. Өйткені аударма тек тілдер арасында ғана емес, сонымен қатар бұл тілдің өткендегі мәдени элементтерін жаңа ұрпаққа жеткізу үшін де жасалады. Жазушының көркем шығарманы жазудағы мақсаты сол туындының қызықты оқылуы, оқырманның одан шынайы әсер алуы. Егер қандай бір шығарма оқырмандар тарапынан аса қызығушылықпен оқылса, жақсы қабылданса, онда жазушының алдына қойған шығармашылық мақсатына толық жеткені.

«Аудармашылар дәуірі» атанған ХХ ғасырда ғылымның барлық сан түрлері сынды «аударма» да үлкен жетістіктерге қол жеткізді. «Кәсіпқой бір мамандық» ретінде аудармашылыққа және аудармашыға селқос қойылатын талаптар қазіргі таңда біршама өзгерген, жаңарған. Осы орайда жаңа білім беру кеңістігіндегі аудармашылардың кәсіби күзінділігін арттыру мақсатында мына талаптар жайында сөз қозғамақпыз.

Аудармашы және оның Ана тілі: Аудармашы өз ана тілін жетік менгеріп, тілдік қабаттарының сырларына терен бойлауы тиіс. Мәтіндерді, әсіресе көркем әдеби мәтіндерді аударған кезде туындайтын ең басты қиындық, аудармашының өз ана тілін жеткілікті деңгейде білмеуі. Болашақ аудармашы басқа тілді үйренбей тұрып, алдымен өз ана тілінің тарихи дамуын, сөздік қорын, сөйлем жүйесі мен синтаксистік құрылымын өте жоғарғы деңгейде білуі тиіс.

Аудармашы және Сөздіктер: Сөздіктер, еш күмәнсіз өте маңызды көмекші құралдар. Алайда, аудармашылар сөздікке деген фетишизмнен құтылуы керек. Сөздіктер, тіл теңізінің тек сыртын ғана қалыптастырады. Ал мәтін мен аударма тілі сол теңіздің түбіндегі маржандар. Болашақ аудармашы сөздіктерді аударманың басты құралы ретінде қарастырмауы керек, олардың тек мәдениетке қарай ашылған есіктердің бірі екенін аңғаруы қажет.

Аудармашы және Мәдениет: Болашақ аудармашы білетін тілдерінде ұқыпты, әрі кірпіяз оқырман болуы тиіс. Классиктерді ұмытпай әрі ана тілінде, әрі өзге тілдерде жазылған көркем мәтіндерді міндетті түрде оқып, зерттеулері қажет. Себебі, шын мәнінде аударма – сөздермен алмасу емес, бір мәдениеттердің бір-бірімен алмасуы. Аударма теориясы бір тілді білумен шектелмейді. Аударма жасау тіл білу дегеніміз емес, сол тілдің әлемдегі басқа тілдермен, басқа мәдениеттермен байланысын білу. Болашақ аудармашы қандай да бір мүмкіндікті пайдаланып, жер шарының барлық жеріне саяхат жасауы керек, тіпті ол үшін, өзі үшін жаңа мүмкіндіктерді жаратуы тиіс.

Аудармашы және Психология: Сөздер тілдерді, тілдер адам санасын, адам санасы болса мәтіндерді қалыптастырады. Бұл үдеріс тіл және тілдік өндіріс пен психологияның арасында жақын бір байланыстың бар екендігін нақтылайды. Әлемдегі клиникалық психологтар ең нәтижелі терапия «ана тілде» жасалатындығына сенімді. Сондықтан, мәтіндердің қалыптасуы – бір психологиялық үдеріс. Болашақ аудармашы, жалпы психология білімінен хабары болуы керек, әсіресе ана тілінен басқа тілдерде жазылған күнделікті психология журналдарын да қарап жүруі керек.

Аудармашы және Технология: Қазіргі таңда әлемде кеңінен тараған әрі империалистік тіл болып саналатын «e-language» тілі – технология тілі болып есептеледі. Электронды тіл, адамдардың тек күнделікті өмірінде немесе экономикалық күн тәртібінде ғана өз қолданысын таппайды, олар барлық дүниедегі тілдерді де өз жылдамдығымен

айналдырада. Болашақ аудармашы жаңа технологиялардан да хабардар болуы керек. Технология тілінің дамуын жан-жақты қадағалап жүруі керек.

Аудармашы және Уақыт: Жазылған мәтіндер әрдайым тұрақты болып қалады. Бірақ тез ескірмейді деген сөз емес. Ал тілдер болса жанды бір болмыс. Болашақ аудармашы, қызыққан тілдерінің күнделікті әрекеттерің, дамуын қадағалап жүруі керек. Жасалынатын аударманың болашақ оқырмандарын қызықтырып, заман ағымына сай аударма жасалуы тиіс. Өйткені ондай мақсатта жасалмаған аударма тек сөз аудармасы түсінігіне ие болады.

Пушкиннің пайымдауынша, автордың айтқаны аудармашы тарапынан қайта айтылуы қажет, ал Гоголь аударма жайында «түпнұсқаға жақын болу үшін түпнұсқа сөздерінен кейде ауытқып тұру керек» десе, Толстой «кейде сөздер мен мазмұнды аударып қана қоймай, сонымен қатар әсерді аудару қажет» деп тұжырымдаған, К. И. Чуковский болса «күлкіні күлкімен, ал жымыбысты жымыбыспен аударуға» шақырған. Соған қарамастан, бұлардың барлығы аударманың заңдылықтарына қайшы келмейді.

Әдебиеттер:

1. Гачечиладзе Г. *Художественный перевод и литературные взаимосвязи. Москва: Советский писатель. – 1972. – 263*

TRANSLATORS IN HIGHER EDUCATION. BELIEFS AND MISCONCEPTIONS: THE RESULTS OF A SURVEY

Bálint SZELE

*Kodolányi János College, Székesfehérvár, Hungary
Kodolányi János College, English Department, Senior Lecturer, Ph.D.*

1. Introduction

Since translation became a profession during the 20th century, several theoretical and practical books have been published about the linguistic analysis of translations and different transfer theories. Much less attention has been given to the process of becoming a good translator, and the importance of the mental and practical preparation necessary to achieve this goal. The definitions of required translator's competences are still incomplete and their categories are still ambiguous (Kovalik Deák 2013: 31).

A short definition describes translation as linguistic and cultural transfer, which, according to common belief, can be performed by anyone by observing a certain set of rules; the general idea is that people who speak a foreign language are capable of translating. However, a *bonmot* found on Pinterest says that „knowing two languages doesn't make you a translator any more than having ten fingers makes you a pianist.” If someone wants to translate at a professional level, without errors and mistranslations, and also wants to earn money with this activity, misbeliefs and illusions must be done away with, and substantial material and intellectual investments are necessary. Quality is yet another problem to be treated separately. We must seriously consider whether the translation is good indeed, or it is just a grammatically incorrect approximative rendering of the source text.

To introduce this paper, some personal remarks are necessary. The author has been training translators for a long time, has talked to hundreds of students, and has found that most students have a romantic view of translation: they think translation is easy, well-paid work, a kind of hobby, and it suffices to get a degree in translation to become a translator and make a career in the translation industry. It has become almost a fashion for people who do not yet have the necessary language skills to try and work as translators. Thus it has become very important to acquaint future translators with the requirements of becoming a “good translator” and with methods of retaining this status.

ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ

40	Есембеков Т.У., Алимбаева А.Т.	Диалог преподавателя и студента как условие построения педагогического дискурса	157
41	Халенова А.Р., Қарағойшиева Д.А., Шарипова Г.	Жоғары оқу орнында шет тілін үйретуде жобалық әдісті қолданудың тиімділігі	160
42	Байканова Н.К., Сыдықова Қ.Ж., Рахманова А.М.	Шет тілінен білім беруде топтық және жұптық жұмыста жеке тұлғаға бағыттай отырып шығармашылық қабілетті дамытуда жоба әдісін қолданудың тиімділігі	163
43	Бижанова А.А., Салпебаева С.Т., Кайбалдиева Б.М.	Жоғарғы оқу орнындағы шет тілін оқытудағы әдіс-тәсілдер	167
44	Ұлтанбекова З.Т., Омарова А.А., Тилембаева А.	АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА ЖАҢА ӘДІС-ТӘСІЛДЕР АРҚЫЛЫ СТУДЕНТТЕРДІҢ ТАНЫМ ҚАБІЛЕТТЕРІН АРТТЫРУДЫҢ ЖОЛДАРЫ	169
45	Турумбаева Р.Р., Шаихова М. А., Омарова А.А.	ҚазҰМУ-да үш тілде білім беруді іске асыру	173
46	Сыдықова К.Ж., Байканова Н.К., Ибраева А.С.	Тілдік емес жоо-дары студенттердің ағылшын тілін оқытуда туындайтын мәселелермен мәдениаралық коммуникация	176
47	Мезгильбаева З.М., Кайбалдиева Б.М., Тилембаева А.А.	Развитие коммуникативной компетенции студентов медиков обучении профессиональному английскому языку	180
48	Kenzhekanova K.K., Aksholakova A.Zh., Zhanabekova G.A.	Teaching foreign languages as a type of intercultural communication	183
49	Kaliev A.Zh., Atabayeva G.K.	Benefits of computer assisted language learning	185
50	Salpebaeva S.T., Tilembayeva A.A., Abdullayeva A.A.	Specific features of teaching students of medical terminology	187
51	Zh. A. Tulebayev, A.A.Omarova, A.S.Ibraeva	Using the coaching method in educational process	189
52	Әзімбаева И.Қ., Мақатаева Ш.М.	Аудармашының кәсіби құзыреттілігін қалыптастырудың әдістемелік негіздері	191
53	Bálint SZELE	Translators in higher education. beliefs and misconceptions: the results of a survey	193
54	Молдасанова А.Ә, Қарағойшиева Д.А., Жаңабекова М.А.	Тәрбиелі ұрпақ - ұлт болашағы	199